

Függelék. — Appendix.

Megjegyzések Dr. Dudich Endre „Viszonvlasz“-ára.*)

Irta: Dr. KOLOSVÁRY GÁBOR, Budapest.

Igen tisztelt bírálóm: Dr. Dudich Endre, egyet. m. tan. úr, kritikájára adott válaszom meggyöngítésére közzétett „Viszonvlasz“-át**) azzal vezet be, hogy az én védekezésem bírálatot nem szenvedhető, dekadens mentalitásra mutat, mely a korholást nem bírja el és csak a dicséretés iránt fogékony. Sajnálom, de ebben a félrenéző beállításban sem láthatok mást, mint az objektivitásnak a mai magyar viszonyaink közt is, szokatlannak tetsző hiányát és emellett a priori kizárását még annak a pusztá feltevésnek is, hogy Dudich megfeleltethetetlen megállapításaival szemben bárkinek első, vagy mondjuk utolsó sorban, magának a megbírált mű szerzőjének, ellenkező véleményen lennie és annál megmaradnia lehetséges és ildomos volna.

Némi ellentmondással ugyan azt írja alább, hogy válaszomban inkább beismerek, sem mint cáfolok. Ez is tévedés. Beismerni, a köztünk lezajlott szóváltás általános vonatkozásai tekintetében, csak annyit vagyok hajlandó, hogy a magam igazához való ragaszkodásommal, Dudich ellenkező nézetei dacára is úgy látszik megbocsáthatatlan és tekintélyeket romboló méréséget követtem el.

Talán tovább is mentem, a tudományos kritikával szemben érzett nyilvánvaló naivitásomban, amikor arra is ráutaltam, hogy Dudich kritikai fejtegetéseiben némi szitaszerűséget vélek

*) Lapunkban helyet azért adhattunk e polemicus cikknek, mert szerző áldozatkészen viselte az előző két cikkének is (p. 286—304) betűszedé nyomdaköltségeit. — Szerkesztők.

**) „Állattani Közlemények“ 1929. 3—4. Bpest.

felfedezni. Az ő kritikai szitájának különlegesen megfúrott lyukain t. i. minden eltűnt, ami még a legrosszabb könyvben is a ráfordított munka jó gyümölcszeként esetleg visszamaradhatott volna, — s egyedül csak a gáncsolni és kiselejtezni való gyűjtődött benne össze, de — ez aztán egyenesen a tudományos csalahatatlanság igényes kijelentéseinek a bélyegei alatt. Mindezek alapján talán én is beszélhetnék bizonyos „mentalitásról“, de mert irónikusnak lennem nem illik, meglegszem egyetlen mozzanatnak előljáróban való kiemelésével.

Bíráló úr „Viszonzásá“-ban rámnézve mindenestre megtisztelő előkelőséggel jelenti ki, hogy nekem válaszolnia voltaképpen „*felesleges volt*“, miután kritikájára tett megjegyzéseimet én *avatatlan közönség* (vagyis nyilván hozzáig fel nem érő laikus társaság) előtt tettem meg, t. i. *a szeredi egyetem Barátai Egyesülete Természettudományi Szakosztályi ülésén!* Lehet, hogy az „*Állattani Közlemények*“ olvasó tábora előtt ennek a vidéki szakosztálynak tudományos súlya és jelentősége felől igen tisztelt Bíráló úrnak klasszifikálása az irányadó. Bár ezt alig hiszem. De tekintve azt, hogy ebben az „*Avatatlan közönségben*“ az elnöki, az irányítói, a szervezői munkák és tisztségek abból a professzori karból kerülnek ki, melytől a Bíráló úr a doktori fokozatot, sőt a magántanári habilitációt is elfogadni nem csak hogy nem vonakodott, de az ő „*Viszonzását*“ is *ugyanezen* avatatlan társaság előtt méltóztatott felolvasatni: némi szerény logikával csak arra következtethetek, hogy a védekezés egyéb útjai elől elzárva, helyesen folyamodtam a szerintem minden tekintetben „*Szaknyilvánosságnak*“ ahhoz a fórumához, mely zoológiai kérdések feletti tárgyalásait és véleménynyilvánításait nem szokta nyomdai tördelési hibák és fordításbeli elcsuszamlások beretva élén táncoltatni, hanem érdemi kérdések érdemi méltatásával keresi az igazság útját!

Ennek átérzése és öntudatos mérlegelése ment fel az alól, hogy igen tisztelt bírálóm subjektív világával tovább foglalkozzam és rátérjek arra, amit jobban szerettem volna a fentiek előrebocsátása nélkül közvetlenül és in merito még elmondani.

Tehát:

1. Úgy írtam művem bevezetésében, hogy célom egy magyar *Roewer* könyv megírása is volt. Ezt a céloamat az időköz-

ben nagy tért elfoglaló nem-faunisztikai rész miatt csak részben tudtam megvalósítani. A fajok leírását pontosan megadtam és *Roewer*nek rövidítésekkel teli és jelekkel *megnevezített* fajleírását folyékony szöveggel, úgy vélem, csak tökéletesíthettem.

2. Munkám érdemi részének a kritikában való teljes és *meg nem indokolt* elhallgatása: tendenciára mutat, melyre nem szolgáltam rá.

3. A sajtó és egyéb íráshibák, mint bizonyos irányú kritikák ősrégi és igen olcsó kapaszkodó felületei: az érdemben való komoly bírálat megkerülését jelentik.

4. Az irodalmi és történeti részre vonatkozóan új mondani valóm nincsen.

5. Ha abból a mondatból, hogy „a here az ovarium megfelelő helyén fekszik“ bírálóm ez után is himnőséget olvas ki: úgy kénytelen vagyok azt kérdezni tőle, miféle iskolában tanult meg fogalmazni?

6. A chlicerák beidegzése körül *Dudich* szerint sem léte-sült még végérvényes megállapodás.

7. Az *organellum* szó tekintetében álláspontomat a felsorakoztatott irodalmi hivatkozások ellenére is fenntartom.

8. A Malpighi edények *n*-betűje a német szövegben is csak egyszer fordul elő, a magyar szövegre ekként a német olvasó sincs ráutalva.

9. Ha a végbél nyílásáról van szó, akkor kifejezetten oda tesszük a „nyílás“ jelzőt is. Pl. a „Histoire Naturelle de la France 14-e partie: Araignées“-ben *Louis Planet* (1905), a 302 oldalon ezeket mondja: „Orifice anal“. S ezt a terminus technicumot használja.

10. A Valódi pókok májában folliculusok vannak. A Malpighi-féle edények a máj kötőszövetében futnak le. A kötőszövet erős kifejlődése következtében a máj feltűnően májszerű s a vakbelek bélbenyílásainak száma is egyénenként igen változó. A Valódi pókok mája secernál, asszimilál s a kötőszöveti rendszer kompakt tömeggé formálja. Tulajdonképpen *Chylus gyomor*. Az Álpókok mája ezzel szemben lobulusos, a vakbelek szöveti alkata sokkal egyszerűbb, alakjuk bélszerű és a beléjük került táprögöket magukon belül emésztik meg. A valódi pókok már a szájban elfolyósítják a táplálék szilárd részeit, úgy hogy

már elkészült nedveket szívniak fel. Az egész táplálkozás és annak physiologiája annyira elüttő a két rendszertani csoportban, hogy a „*haepatopancreas*“ terminus technicus *nem alkalmazható egy kaptafa gyanánt* a Valódi és Álpókok ismertetésében!

11. A fordításhoz: a válaszómban kifejezett várakozás valóra vált. Hangzott pedig így: „Az esetleges német részről jövő kritikában szerepet játszhatnak ugyan nyelvészeti kérdések, de a bírálat zoológiai része mindenestre tökéletesebb lesz“. Várakozásom beteljesedését az itt alább közölt három idézettel csak most utólag konstatálhatom:

1. A „Berichte über die gesammte Biologie“ Abt. A. Biol. Bd. 12. Heft 1—2,-ben U. GERHARDT német arachnológus professzor többek között ezeket írja a német fordításról: „Dem deutschen Text wäre eine gründliche Durcharbeitung nach der sprachlichen Seite wünschen gewesen“.

Ez az ismertetésnek egy és egynegyed sora, a 32 sor közül. Az ismertetés különben így végződik: „Für jeden, der sich mit dem Bau und der Lebensweise der Phalangiden beschäftigt, wird das Werk *sehr wertvoll sein*“.

2. A „Die Naturwissenschaften“ 1929, nov. 1-iki számában másfél hasábra terjedőleg ismerteti munkámnak kizárólag *érdemi részét* ALBERT HAASE, Berlin-Dahlemből. Az ismertetés a német szövegről egyetlen egy említést sem tesz, nyilván, mert nem akarta ezzel a bírálat terjedelmét növelni. Ismertetését így végzi: „Nach *jeder Richtung* hin bietet das vorliegende Werk *sehr viel*, ob man sich allgemein biologisch oder vom systematischen Standpunkt aus mit diesen Formen beschäftigt, man wird die Arbeit zukünftig *nicht übersehen können*“.

3. Entomologisches Nachrichtenblatt. 3. (1929) 4. füzet. Troppau: „Eine umfassende, von *reicher Sachkenntnis* und intensiven Vorstudien zeugende Monographie der Weberknechte Ungarns, nach den einleitenden Worten des Verfassers eine Ergänzung des Werkes von OTTO HERMAN über die ungarische Spinnenwelt“.

„Die *ungemein fleissige*, vielfach auf eigenen Beobachtungen und Forschungsergebnissen fussende Arbeit behandelt nach einer kurzen systematischen Übersicht der Weberknechtarten Ungarns in gesonderten Abschnitten die äussere Morphologie, innere Anatomie und Lebensweise dieser merkwürdigen Tiere und

gibt in vorletzten, faunistischen Teile eine Charakteristik der systematischen Gruppen nebst ausführlicher Beschreibung aller, das behandelte Gebiet bewohnenden Arten“.

„11 Tafeln und 67 Textfiguren schmücken das vom Verlag schön u. gediegen ausgestattete Werk, das nicht nur den Arachnologen, sondern allen naturfreunden *wärmstens empfohlen sei*“.
WANKA.

Végül magam is örömet fejezem ki afelett, hogy igen tisztelt bírálónak munkámban az ő véleménye szerint is semmi része nincsen, s annak fogyatékoságai az ő tudományos prestige-ét nem csorbíthatják, s ekként a dolgozat hibái, de jó eredményei is mind kizárólag az én verejtékemnek a bűnéül, illetve gyümölcseiül tudandók be.

A magam részéről ezek után a vitát a békesség kedvéért szintén *véglegesen befejezettek tekintem* és valóban sajnálom, hogy a rája fordított időt hasznosabban fel nem használhattam.

Pótlás; érkezett 1930. ápr. 4-én.

A bíráló úr kifogásolta, hogy én az *Astrobunus laevipes Can.* nevű fajt Magyarország faunájára nézve új fajnak tüntetem fel, holott ez a faj a Magyar Faunakatalogusban már szerepel. Én ROEWERnek „*Die Weberknechte der Erde*“ c. nagy munkája alapján vettem fel új faj gyanánt az *Astrobunus laevipes Can.*-t a magyar faunába, amennyiben ROEWER e fajt csak a francia *Isère*-ből említi nagy monográfiájában! A kifogásolás után írtam ez ügyben ROEWERnek, aki közölte velem, hogy a faj valóban *az én gyűjtésem alapján* mondható újnak Magyarországra nézve, mert azokat a példányokat, melyeket mint *laevipes*-eket annakidején ő hozzá kiküldtek revideálás végett, (a LENDL—SOERENSEN-féle meghatározásból), s amelyek alapján került be a *téves* *laevipes*-adat a faunakatalogusba, ő ezeket *A. helleri*-re és meg nem határozható fiatalokra (*pullus*) *corrigálta!* Világos tehát, az általam először ismertetett *laevipes*-ek eképen valóban újak Magyarországra nézve, azt hozzám írtézt és előbb említett levelében ő is megerősítette. Ezért látom én elegendőnek frissebb munkák figyelembe vételét és régebbi irodalmaknak a munka végén nem föltétlenül szükséges jegyzékbe vételét. ROEWER 1923-ban megjelent műve mindenesetre jobb tanácsadó, mint a multszázadbeli idevonatkozó irodalmi termékek.